

bo šlo, čim dobi kralj kake druge vsaj približno toliko sposobne može. Povod navstali krizi v rumunski vladi je prav za prav ogerski nekdanji ministerski predsednik baron Banffy, ki je v neki, še le pred kratkim odkriti in objavljeni brošuri na nek način razžalil rumunski narod na Ogorskem in vsled tega pa tudi v domovini. Min. predsednik Sturdza najbrže pravočasno ni storil potrebnih korakov in morda tudi ni mogel ali hotel pokazati potrebne eneržije, kar mu pa sedaj radikalni elementi štejejo v največje zlo. V listih in na zborovanjih jeli so ga ljuto napadati in naravnost zahtevati, naj se čim preje umakne. Priredili so minoli teden tudi velik protestni shod in potem demonstrativni obhod, katerega sta pa policija in vojaštvo razpršila. Pri tej priliki je prišlo do krvavega pretepa mej vojaštvom in demonstranti. V takih razmerah se Sturdza ni mogel več vzdržati ter je demisioniral. Sploh pa so ti dogodki le neki povod izbruhom, ki se pojavijo vselej, kadar se kaki kliki jame dozdevati, da je to ali ono ministerstvo že dovolj časa na ministerskem sedežu. Tako je bilo tudi sedaj. Gotovih elementov se je polastilo hrepenenje po ministerskih stolcih, in ministerstvo mora iti. Na Rumunskem spreminjajo sicer le osebe in nikoli sistema, a to pogostoma.

O pogajanjih mej vlado in italijanskimi poslanci, ki so bila, kakor znano, popolno brezvspešna, poroča neki dunajski list iz kroga italijanskih poslancev sledeče: Ako ravno poroča neki dunajski eficijozni list, da so se tikali dogovori mej posl. dr. Kathreinom in zastopniki italijanskih poslancev le nekaterih neobveznih vprašanj, in da vlada s temi dogovori ni bila v prav nikaki dotiki, je vendar resnično, da je dr. K. v sporazumu z grofom Thunom in baronom Dipaulijem nastopal kot posredovalec ter razodel vladne nasvete glede avtonomije južnih Tirol, da na ta način pregovori italijanske poslance za vstop v dež. zbor. Prvi poskus pa se je popolno izjalovil, ker italijanski del ni bil zadovoljen z vladnimi predlogi. Tako je toraj prišlo, da se je pričelo deželno-zborsko zasedanje brez italijanske manjšine in se bo najbrže tudi izvršilo brez nje. Pričela so se baje nova pogajanja v Tridentu, in je dr. K. poskusil z novimi sredstvi, toda nade na kak vspeh je izredno malo.

Samoško vprašanje se kaže vedno bolj zamotano po zopetnem vstoličenju „kralja“. Tam se je sicer sodilo, da bo sedaj zavladal mir, in da bodo združene velesile preprečile vsak boj mej obema domačima rodovima. Toda 1. t. m. se je bil zopet krvav boj na neki nemški plantaži v bližini mesta Apie, v katerem boju je padlo več angleških in ameriških mornarjev, mej temi nekaj častnikov. Mataafovi somišljeniki so ogorčeni padli po njih. Toda ves dogodek ima pa še drug pomen. Boj je vodil in prebivalstvo nahujskal lastnik nemške plantaže, rodod Nemec. Skoro gotovo pa je, da je ta mož postopal sporazumno z nemškim zastopnikom admiralom Kautzom, o katerem je nemški zastopnik Holleben v Washingtonu sam priznal, da je njegovo postopanje prvič razžaljivo, drugič nezakonito in tretjič škoduje nemškim trgovinskim interesom. Admiral Kautz je bil torej že v drugič začetnik in prouzročitelj nemirov in je torej umevno, da se s tem dogovori glede rešitve te zadeve znatno ovirani. Pa tudi nemška vlada sama je pri tem mnogo zakrivila, ker ni takoj spočetka stopila na prste svojemu proti njenim interesom delujočemu zastopniku. Morda je hotela z lepa poravnati preporno zadevo ali pa vedoma provzročiti razpor mej ostalima državama.

Raspust štirih nemško-nacijonalnih društev. — Vlada se je vendar nekoliko ojunčila ter stopila na prste nemško-nacijonalnim elementom s tem, da jim je razpustila štiri dunajska društva, ki so bila po svojem delovanju skrajno sovražna cerkvi, državi in slovanstvu. To dokazuje že ime poslanca Wolfa, ki je načeloval društvu nemških nacijonalcev v Avstriji in bil v najožji dotiki tudi z ostalimi društvi. Kajpada je vsled tega razpusta nepopisen krik v liberalno-židovskem

taboru in pritožbe na ministerstvo proti najnovejšemu, kajpada po vsem upravičenemu ukrepu dolenje vstrijskega namestnika bodo kar trunoma prihajale iz vseh pristnonemških kotov. Upanje pa je, da bo osrednja vlada odločno in jasno odgovorila prusaškim kričačem jim v bodoče le še ostreje gledala na prst, ker le na ta način je mogoče vsaj deloma omejiti skrajno predrzne nastope se cerkvi in državi sovražne klike.

Za našo obrtnost.

(Obrtno-politična premišljevanja).

II.

Naši produktivni srednji stanovi pa niso zapleteni samo v borbo s kapitalističnimi veleindustrijalci in različnimi petičnimi špekulanti, ampak se imajo baviti tudi z vzorno organizovano socijalnodemokracijo, katera z vso odkritosrčnostjo oznanja, da morajo produktivni srednji stanovi vsi propasti, da jim je to sojeno, ker zanje ni prostora v svetovnem gospodarstvu, kakor se zdaj razvija, da izginejo, ker je to prirodna posledica novodobnega razvoja produkcije, katera — po njihovem mnenju — z železno doslednostjo sili na to, da pogoltne kapitalistična veleprodukcija vse srednje stanove ter tako pripravi tla socijalnodemokratski državi.

Ti boji naših srednjih stanov za obstanek so v sedanjih, za vso bodočnost našo tako znameniti dobi velicega pomena za ves narod.

Mi stojimo na stališči, da je pri socijalnem položaju našega naroda in prebivalstva cele dežele ohranitev samostojnega, gospodarsko neodvisnega kmeta in rokodelca največje občne važnosti, in da bi proletarizacija teh stanov prouzročila najhujše in najnevarnejše gospodarske in socijalne krize. In ker bi imele te krize sedaj še nedogledne posledice, smatramo za svojo prvo in najsvetejšo dolžnost, da v odvrnitev te nevarnosti zberemo in združimo vse sile.

Z malodušnostjo, brezbriznostjo in odjenjevanjem, kakor tudi z domačimi prepiri koristimo samo svojim nasprotnikom, podpiramo njihova prizadevanja in pospešujemo njegovo zmago nad nami.

Starodavni naši sovražniki vedo prav dobro, da be-raški narod, da narod, kareri v današnjih časih gospodarski samo životari, nima ne moči in ne politične veljave. Zato se ti naši sovražniki tudi tako strastno trudijo, da zadržujejo in ovirajo naš gospodarski razvoj. Naši nasprotniki prav nič ne prikrivajo svojega upanja, da velikanska moč modernega kapitalizma razbije sedanje srednje stanove, da jih gospodarski podjarmi in ugonobi, in da bode s to krizo v kmetskem in v srednjem stanu uničena za vedno naša gospodarska moč in neodvisnost in zajedno v tem naša politična moč.

Kdo po tem še ne uvidi, kolika nevarnost grozi celemu narodu, kakor tudi posameznim stanovom od tod,

da se umetno vzbujajo in poostrujejo nasprotja mej posamičnimi sloji v narodu samem, zlasti pa še mej posamičnimi panogami narodne produkcije?

Nikdar in nekoli ne pozabimo, da smo maloštevilni narod, in da mnogobrojni in gospodarsko trdni naši sovražniki niso bili še nikdar pripravljeni na tako ljuto bojevanje proti nam kakor prav dandanes.

Spominjamo se pri tej priliki besed, katere je ruski državnik, general Kanebars, izrekel svoj čas, govoreč z nekim slovanskim državnim poslancem o razmerah mej avstrijskimi Slovani. Zapomnite si, da bodo Slovani v Cislitvanski vedno samo toliko veljali, kolikor bodo imeli v glavah in v žepih.

Ves naš narod vidi v zdravem razvoju naših srednjih stanov zagotovljenje svoje gospodarske in politične sile, glavno jamstvo srečnejše bodočnosti, in zato zaslužijo prizadevanja naših kmetovalcev, obrtnikov in trgovcev ne le vroče simpatije, nego tudi najodločnejše podpore vsega naroda.

Zavarovanje za starost.

Leta 1897. se je v dež. zboru kranjskem sprožila misel, naj bi se ustanovila deželna preiskrbovalnica za starost. Dež. odbor je dobil nalog, da v ta namen stori primerne poizvedbe in priprave ter dež. zboru predloži svoje nasvete. Dež. zbor je v tej zadevi vprašal za mnenje zavarovalno tehniški urad v c. kr. ministerstvu za notranje stvari in veščaka dr. Gugenbauerja, profesorja na dun. vseučilišču. Ta je izdelal pravila za deželno starostno zavarovalnico dež. odboru, dal tudi potrebna pojasnila ter se pripeljal v predm. torek v Ljubljano, da pojasni to važno vprašanje. V sredo dopoldne se je na starem strelišču vršilo posvetovanje, h kateremu so bili povabljeni deželni poslanci in nekateri eksperti. Dež. odbornik Povše je poročal, kaj je dež. odbor doslej v tem vprašanju storil. Na to je profesor dr. G. obširno in jasno obrazložil namen in vredbo starostne zavarovalnice. Namen tega zavoda je, da bi bile v deželi kranjski rojene in stalno naseljene osebe v starosti ali onemoglosti po ceni preskrbljene, ne da bi morale vedno plačevati svoje prispevke. Vsak zavarovanec bi plačal, kedar in kolikor bi mogel, in vplačani svoti bi se določila dosmrtna renta, pa bi ne smela presegati 400 gld. Zavarovanje je torej namenjeno za nižje slojeve prebivalstva, katero bi si z razmerno neznatimi prihranki zagotovilo preskrbljenje za starost ali onemoglost. Ako bi kranjska dežela ne hotela sama ustanoviti take zavarovalnice, mogla bi stopiti v zvezo z Niže-Avstrijsko, katera že ima tako zavarovalnico; s časom bi mogla dežela sama ustanoviti tak zavod.

Poslanec Hribar naglašala, da je ideja sicer lepa, toda pri nas težko izvršljiva. Nikakor pa ne bi svetoval, da bi se za Kranjsko ustanovila podružnica niže-avstrijske zavarovalnice. Bolje bi že bilo, da jo dežela Kranjska sama ustanovi. Sicer pa skušnja pri zasebnih zavaroval-

nicah kaže, da se starostno zavarovanje ni obneslo. Mnoge zavarovalnice so že opustile to vrsto zavarovanja, ker so bili režijski troški preveliki. Če se torej kaj zgodi v tem oziru, naj se misli samo na dež. zavarovalnico. Dež. odbornik Povše meni, da bi naše ljudstvo kmalu dobilo zaupanje do starostne zavarovalnice, in tako bi dežela storila važen korak na narodno-gospodarskem in socijalnem polju. Profesor dr. G. odgovarja, da on priporoča niže-avstrijsko zavarovalnico le za ta slučaj, ako bi za sedaj ne kazalo ustanoviti samostojno deželno.

Eksperte gosp. Prosenc meni, da bi navzlic raznim neugodnim razmeram starostna zavarovalnica vendar-le vspevala, zato toplo pozdravlja to idejo. Dr. Tavčar naglašala, da je ta način zavarovanja nevarno polje, ker bi se sicer zasebne zavarovalnice gotovo polastile tega zaslužka. Eksperte gospod Ledenig je mnenja, da bi dež. zavarovalnica vspevala. Odb. Povše končno ponavlja, da so posamezne izieme v večini ugodne za dež. zavarovalnico. Prof. dr. G. dostavlja, da bi morda zavarovalnica ravno bujno ne cvetela, gotovo pa več ali manj vspevala ter koristila prebivalstvu. — Ko je prof. dr. G. podal še nekatera pojasnila glede zavarovanja dež. obveznosti itd., je dež. glavar pl. Detela ob 1½12. uri zaključil posvetovanje.

Za vinogradnike.

Namen vinogradarstva je v prvi vrsti pridelovanje grozdja in ne morda pridelovanje lesa. Poslednjega naj se pridelava na vsaki cepljeni trti le toliko, kolikor se ga potrebuje za prireditvev in dozoritev grozdja v tekočem letu in pa za režnjo v prihodnjem letu. Dopusčati, da zraste na pravilno obrezani trti lesa kolikor ga hoče, ni nikakor gospodarsko, kajti odvečni les v gospodarstvu pač skoraj nič ne zaleže, iz zemlje pa vendarle posrka dosti redilnih snovij, katere bi v prihodnjosti lahko mnogo koristile.

Zato najdemo v vseh tistih vinorodnih deželah, katera so na glasu, da stoje na visoki stopinji umnega vinogradarstva tudi poletno režnjo trt, to se pravi, tam vidimo, da ne puste na trti rasti vseh poganjkov, kolikor jih na spomlad požene, ampak nekatere omandajo — omulijo — popolnoma, druge pa le okrajšajo. In potrebno je, da se to vpelje tudi pri nas v cepljenih vinogradih. Koliko truda in stroškov pač dandanes stane, predno napravimo cepljeni in rodovitni vinogradi! Zato je treba z redilnimi zemeljskimi snovmi kolikor mogoče štediti, da nam trte tem dlje trpe ter rode obilo grozdja, ne pa lesa. Tega pridelamo za kurjavo — hvala Bogu — po hostah še dovolj, in nikakor ni potreba, da bi za to skrbeli tudi po vinogradih.

Mandanje in okrajševanje poganjkov je popolnoma jednako, naj bode deblo višje ali nižje. Mandati se prične